

Hallituksen esitysluonnos jätelain muuttamiseksi

Anni Kuismin, lakimies,
anni.kuismin@kivo.fi, puh. 040 196 4377

Kaisa Halme, viestinnän asiantuntija,
kaisa.halme@kivo.fi, puh. 040 869 8350

24.9.2020

KESTO-webinaari

 KIVO

Suomen Kiertovoima ry - KIVO

- Kuntien alueellisten jätelaitosten asiantuntija, edunvalvoja ja yhdyskuntajätehuollon kehittäjä sekä koulutusten järjestäjä
- Perustettu vuonna 1996
- KIVOn jäseninä 31 jätelaitosta (kuntien omistamia) sekä yhteistoimintajäseniä
  - pienin jäsen noin 25 000, suurin 1,23 milj. asukasta
  - osakeyhtiö, kuntayhtymä tai liikelaitos
- KIVOn jäsenten alueella (Manner-Suomi)
  - asuu 97 % suomalaisista (5,3 milj.)
  - on 89 % kunnista (11 % ei ole KIVOn jäsenten omistajakuntia – useat niistä tekevät yhteistyötä jätelaitosten kanssa)

Jätelain uudistamisen keskeiset elementit

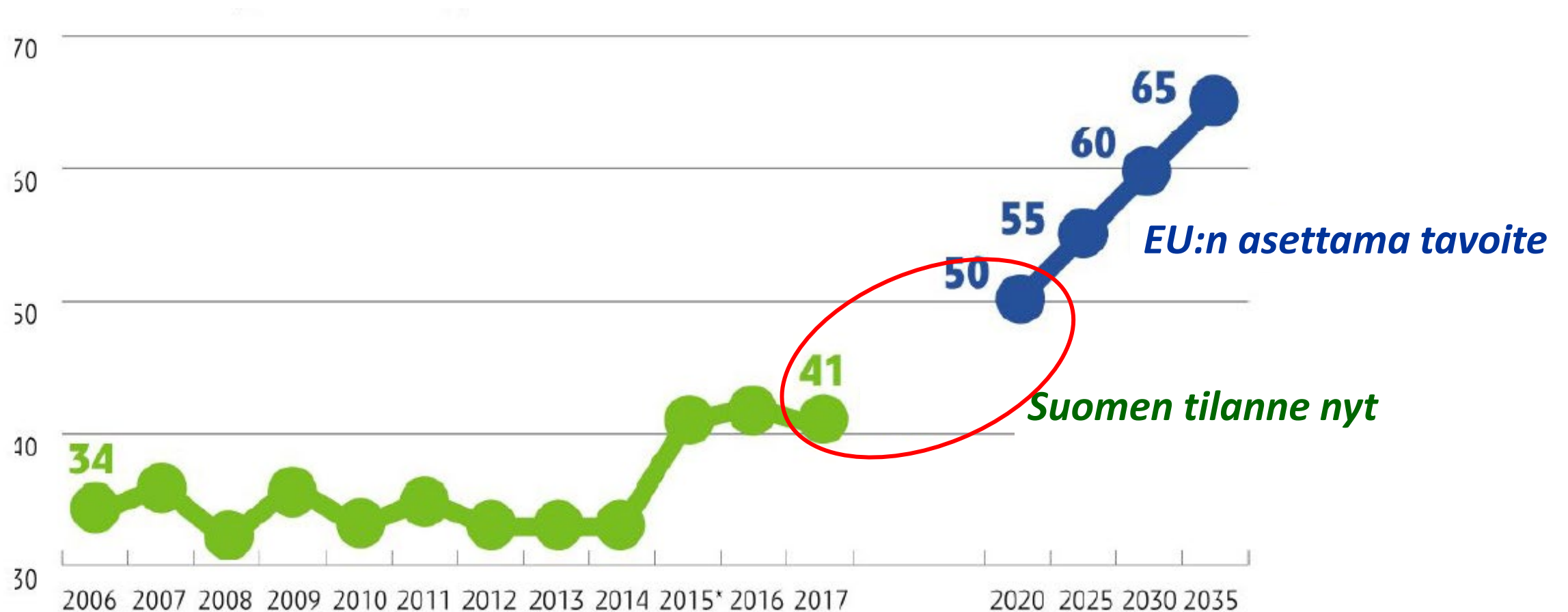
1. Erilliskeräysvelvoitteet
2. Jätekuljetukset
3. Pakkaustuottajien ja kuntien yhteistoiminta

Suomea sitovat kierrätystavoitteet

- Yhdyskuntajätteen kierrätystä koskevat tavoitteet (alla) sitovat Suomea EU:n jäsenvaltiona:
  - 55 painoprosenttia vuonna 2025
  - 60 painoprosenttia vuonna 2030
  - 65 painoprosenttia vuonna 2035.
- Seuraavat pakkausten kierrätystavoitteet sitovat pakkausten tuottajia:
  - Kuitu: 75 painoprosenttia 2025 ja 80 painoprosenttia 2030
  - Puu: 25 painoprosenttia 2025 ja 30 painoprosenttia 2030
  - Lasi: 70 painoprosenttia 2025 ja 75 painoprosenttia 2030
  - Rautametalli: 70 painoprosenttia 2025 ja 75 painoprosenttia 2030
  - Alumiini: 70 painoprosenttia 2025 ja 80 painoprosenttia 2030
  - Muovi: 50 painoprosenttia 2025 ja 55 painoprosenttia 2030.

Yhdyskuntajätteen kierrätysaste Suomessa

*Kuitupakkausten tilastointimenetelmään tehtiin muutos.

Tausta

1. Euroopan komissio antanut suosituksia (11/2018) Suomelle kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi - huomiota mm. kuljetusten kaksoisjärjestelmän aiheuttamaan tehottomuuteen. Muita havaittuja ongelmia:
  - Vastuu jätehuollon järjestämisestä liian hajallaan (kunnat, tuottajat, yksityiset yritykset)
  - Tuottajavastuujärjestelmän tehottomuus
  - Erilliskeräysvelvoitteet riittämättömät
  - Muuttuneesta lainsäädännöstä aiheutuvat epävarmuudet
2. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) asiantuntijaselvitys (02/2019) ”Yhdyskuntajätteen kierrätyksellä vauhtia kiertotalouteen” (”JÄTEKIVA”), jossa päädyttiin mm. esittämään
  - erilliskeräyksen lisäämistä sekä
  - kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmästä luopumista

Esitysluonnoksen kolme keskeistä ehdotusta muodostavat kokonaisuuden

1. Jätteiden **erilliskeräysvelvoitteiden** kiristyminen
2. **Jätekuljetus:** Kaksoisjärjestelmän poistuminen
  - Kunnan järjestämä: kuivajätteissä (seka-, bio-, pakkausjätteet)
  - Kiinteistönhaltijan järjestämä (lähtökohtaisesti): lietteissä
3. **Kuntien ja pakkaustuottajien yhteistyövelvoite** kuluttajapakkausten keräämisessä: *kunnat hoitavat kiinteistökeräyksen, tuottajat osallistuvat kustannuksiin* direktiivin edellyttämällä tavalla.

1. Erilliskeräys

Erilliskeräysvelvoitteet

- JL 15 §:n erilläänpitovelvollisuus muutettaisiin erilliskeräysvelvollisuudeksi; jäte kerättävä erikseen, jos se on tarpeellista uudelleenkäytön valmistelun, kierrätyksen tai muun hyödyntämisen kannalta.
- Jätteen haltija voisi jätelain edellytyksin poiketa velvoiterajoista. JH-määräyksissä voitaisiin myös määrätä jäteasetuksen velvoiterajoista ankarammin tai lievemmin. Lievennysten perusteita tulisi tarkastella viiden vuoden välein
- Asetusluonnoksen mukaan:
- Pienikokoinen metallijäte, muu biojäte kuin puutarha- tai puistojäte sekä yhteistoiminnassa pakkausten tuottajien kanssa kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausjätteen erilliskeräys:
  - Taajamassa vähintään 5 huoneiston kiinteistöltä.
- Biojäte, asuinkiinteistöt:
  - Yli 10 000 asukkaan taajamissa kaikki kiinteistöt.
- Muut, kuten puujäte, puutarhajäte, suurikokoiset jätteet, tekstiili:
  - Erilliskeräysvelvoite toteutettaneen aluekeräys-/jäteasemaverkostolla
  - Tekstiili ehkä jo 1.1.2023 alkaen

Erilliskeräysvelvoitteet

- Kiinteistöittäinen keräys voidaan toteuttaa ”kimppakeräyksenä” kahden tai useamman toisiaan lähellä sijaitsevien kiinteistöjen kesken.
- Toteutus mahdollista myös ”korttelikeräyksenä”, jossa kiinteistöjen yhteinen jäteastia sijaitsee lyhyen etäisyyden (enintään muutama sata metriä) päässä jokaiselta osallistuvalla kiinteistöltä.
- Biojätteen kiinteistöittäisen keräyksen voi korvata pienkompostoinnilla edellyttäen, että siitä ei aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.
- Erilliskerätty pakkausjäte tulisi mahdollisuuksien mukaan kerätä yhdessä muun samaa materiaalia olevan jätteen kanssa.

Muun yhdyskuntajätteen erilliskeräys

- Asetusyhteenvedon mukaan julkisen (ml. kunnan) hallinto- ja palvelutoiminnassa ja elinkeinotoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen erilliskeräysvelvoitteet olisivat seuraavat:
  - Jokaiselta taajamassa (tai asema- tai yleiskaavoitetulla palvelu-, matkailu- tai työpaikka-alueella) sijaitsevalta kiinteistöltä, jos biojätettä, pakkausjätteitä tai pienmetallijätettä syntyy jäteasetuksessa määritellyn viikoittaisen kg-rajan ylittävinä määrinä.
    - Kg-rajat: muu biojäte kuin puutarha- ja puistojäte 10 kg, kuitupakkausjäte 5 kg, muovipakkausjäte 5 kg, lasipakkausjäte 2 kg, metallipakkausjäte ja pienmetalli 2 kg viikossa.
- Erilliskeräys voitaisiin järjestää yhteisesti samassa kiinteistössä.

Pakkausjätteen erilliskeräys

- VNA:ta pakkauksista ja pakkausjätteistä muutettaisiin:
  - Tuottaja velvoitettaisiin järjestämään alueellisia vastaanottopaikkoja alueittain tasapuolisesti väestötiheys ja alueella järjestetty pakkausjätteen erilliskeräys kiinteistöiltä huomioiden.
  - Lasi-, metalli- ja kuitupakkausten alueellisten vastaanottopaikkojen määrä pienennettäisiin nykyisestä 1850 paikasta 1000 paikkaan. Muovipakkausten vastaanottopaikkojen määrä nostettaisiin kaksinkertaiseksi (nyk. 500 kpl).
  - Velvollisuutta järjestää alueellisia vastaanottopaikkoja lisättäisiin nykyisestä 30 paikasta 60 paikkaan.

2. Jätteenkuljetus

Kaksoisjärjestelmän poistuminen

- Kiinteiden jätteiden kuljettamisessa siirrytään kaikkien kuntien osalta kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.
- Kaksoisjärjestelmä säilyisi saostus ja umpisäiliölietteissä, mutta päätöksentekokriteerejä muutettaisiin
  - Etenkin JL 13 §:n 1 ja 2 momentin ympäristön- ja terveydensuojelun vaatimusten täyttäminen on olennaista päätöksenteossa.

Kuljetusten kilpailuttaminen

- Kuljetushankintoihin ja kilpailuttamiseen (etenkin JL 36 §) kiinnitetty erityistä huomiota HE-luonnoksessa:
  - Pk-yritysten osallistuminen hankintoihin tulee mahdollistaa aiempaa paremmin:
    - Jätekuljetukset on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tarjoajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain erityisen painavista syistä.
    - Hankinnoissa katsottava, että ehdot ovat palvelun tarjoajalle kohtuullisia, palvelujen alue ja kesto määriteltävä.
  - Tarkennuksia myös nykyisiin hankintakäytäntöihin.
    - Lähtökohtana, että kunnan noudatettava hankintalakia ja käytävä markkinavuoropuhelua alueen toiminnanharjoittajien kanssa/tehtävä markkinakartoitus (markkinavuoropuhelun käsite sekä suhde hankintalakiin vielä epäselviä).
    - KIVO on valmistelemassa jätteen kuljetushankintojen opasta yhteistyössä KIVOn logistiikkaryhmän kanssa. Myöhemmin mukaan otetaan myös sidosryhmät. Ensimmäinen luonnos oppaasta olisi tavoitteena saada valmiiksi vuoden loppuun mennessä, ja työtä jatketaan v. -21 puolella.

3. Pakkaustuottajien ja kuntien yhteistyövelvoite

Pakkaustuottajien ja kuntien yhteistyövelvoite

- Otettaisiin käyttöön yhden tuottajayhteisön malli.
- JL 6 ja 7 lukuihin tehtäisiin muutoksia kunnan ja pakkausten tuottajan valtakunnallisen yhteistoiminnan mahdollistamiseksi.
  - Pakkausjätteen kerääminen yhteistyössä mahdollistaa paremman keräämisen kokonaissuunnittelun ja tehokkaamman logistiikan hyödyntämisen.
- Velvoite sopia korvauksista, jotka tuottajat maksavat kunnille pakkausten kiinteistökohtaisesta erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta tuottajien järjestämään jätehuoltoon.
  - Sopimuksessa tuottajien kustannusvastuun tulisi olla 80 prosenttia koko pakkausjätehuollon kustannuksista (ml. keräys, kuljetus, käsittely ja tuottajien alueelliset vastaanottopaikat).
  - Yhteistyösopimuksen luonnos pyritään hahmottelemaan ennen lain voimaantuloa.
- Jos sopimusta ei synny, asia siirtyy YM:n sovitteluun (max. 6 kk).
  - Jos sovittelussakaan ei saada aikaan sopimusta, yhteistoimintavelvoitteesta poiketaan ja tuottajan on järjestettävä pakkausjätehuolto koko maassa kolmen vuoden kuluttua sovittelun päättymisestä.

**Pienistä puroista
suuret
hyötymateriaalivirrat**

Lajitteluaktiivisuutta tarvitaan kaikkialle

- Lajittelua lisättävä kodeissa, julkisissa kiinteistöissä, elinkeinoelämän yrityksissä, tapahtumissa... kaikkialla, missä jätettä syntyy
- Jätteiden syntypaikkalajittelu on tehokkain tapa saada jätemateriaalit puhtaina erilleen. Laitosmaista lajittelua harkittava, jos muut keinot eivät riitä.
- Kotitalouksissa lajitteluaktiivisuutta voidaan parantaa mm. neuvontaa lisäämällä, palveluja parantamalla, hintaohjauksella ja valvonnalla.

Biojätteen tehokkaammalla lajittelulla suuri vaikutus

- Kokonaisjättemäärästä yhdyskuntajätteitä on 3 % = noin 2,8 miljoonaa tonnia
  - Kotitaloudet tuottavat noin puolet yhdyskuntajätteestä
- 1/3 sekajätteestä biojätettä
- Sekajätteen joukossa on enemmän biojätettä kuin lajiteltua biojätettä kerätään
- Suurin biojätteen kiertoonsaantipotentiali on niiltä asukkailta, joiden kotipihasa on biojätteen erilliskeräysastia
- Biojätteen käsittely on kunnan vastuulla. Jotta biojätettä saadaan käsittelyyn, on se kerättävä asukkailta.

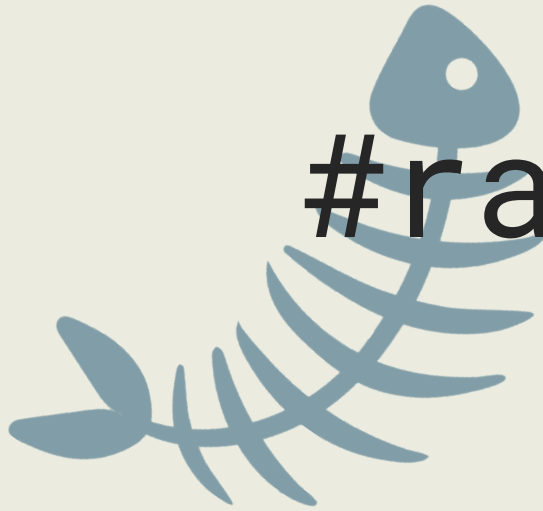
Biojätteen tehokkaammalla lajittelulla suuri vaikutus

- Nyt asukkaita velvoitetaan biojätteen erilliskeräykseen:
  - 8 alueella biojätehuolto oltava kaikilla kiinteistöillä (erilliskeräys tai kotikompostointi)
  - 2 alueella biojätehuolto oltava kiinteistöillä, joilla 3 huoneistoa tai enemmän
  - 3 alueella biojätehuolto oltava kiinteistöillä, joilla 4 huoneistoa tai enemmän
  - 12 alueella biojätehuolto oltava kiinteistöillä, joilla 5 huoneistoa tai enemmän
  - 4 alueella biojätehuolto oltava kiinteistöillä, joilla 10 huoneistoa tai enemmän
  - 2 alueella ei veloitetta ole määritelty
- Tulevaisuudessa biojäteastia tai kompostori on oltava yhä useammalla pihalla
- Huomio biojätehuollon ilmastovaikutuksiin
  - Asukas- tai kiinteistötiheyden vaikutus
  - Jäteastian tyhjennysväli
  - Hyvitykset jäteperäisen energiatuotannon, biokaasn ja mädätteen hyödyntämiselle
  - Keräyksessä käytetty polttoaine
  - Biokimpat, monilokerot ja muut palvelut

Lajittelemattomuuden syiden taustat

- Asukkailla useita eri syitä lajittelemattomuuteen
- Väärät käsitykset suurimpana lajittelun esteenä
- Biojätteen lajittelujarruna mm. ”En lajittele, koska...
  - ...kaikki menee kuitenkin samaan
  - ...biojätteen lajittelu on likaista, haisevaa, vaikeaa ja vaatii tilaa
  - ...minulta ei synny biojätettä, eikä minun biojätteillä ole merkitystä
- KIVOn valtakunnallinen biojätekampanja tarjoaa tietoa ja motivointia asukkaiden lajitteluinnon synnyttämiseksi ja biopalvelujen tunnetuksi tekemiseksi
- Kampanja alkaa 29.10. ja kestää ainakin vuoden 2021 loppuun saakka
- Kampanja on osa YM:n kattokampanjaa, jossa myös ruokahävikkiteema

#rakastajokamurua

- Murretaan myyttejä
- Tarjoillaan tietoa
- Herätetään tunne videoilla
- Koko kansan kompostointikoulu
- Suuri pussitus
- Lajittelijan treeniohjelma

Kiitos!

